

Warszawa, 17.05.2017 r.

dr Andrzej Węgrzynowicz
TRINGA
ul. Brygady Pościgowej 6/17
03-984 Warszawa
tringa@onet.pl
tel. 507 700 703

Opinia ornitologiczno-chiropterologiczna dla budynku stajni-wozowni przy ul. Plac Wolności 1 w Kowalewie Pomorskim

Wprowadzenie

Budynki w miastach są głównym miejscem gniazdowania kilku gatunków ptaków stanowiących trzon awifauny miejskiej: wróbla *Passer domesticus*, jerzyka *Apus apus*, kawki *Corvus monedula* oraz gołębia miejskiego *Columba livia* f. *urbana*. Są również najważniejszym miejscem lęgowym kilku mniej licznych gatunków spotykanych w środowiskach miejskich, takich jak kopciuszek *Phoenicurus ochruros* czy pustułka *Falco tinnunculus*, a dla kolejnych kilku gatunków (m.in. bogatki *Parus major*, modraszki *Cyanistes caeruleus*, mazurka *Passer montanus*) są fakultatywnym miejscem gniazdowym. W wielu miastach Europy liczebność niektórych spośród tych gatunków zmniejszyła się w ostatnich dekadach, co jest związane m.in. z utratą miejsc gniazdowych w wyniku remontów budynków.

Budynki są również miejscem występowania nietoperzy. Spośród 25 gatunków stwierdzonych w Polsce, 20 wykorzystuje budynki, jako miejsca schronienia lub rozrodu. Do gatunków najczęściej występujących w budynkach należą m.in.: mroczek późny *Eptesicus serotinus*, mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus*, nocek duży *Myotis myotis*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*.

Ptaki i nietoperze zajmują w budynkach różnego rodzaju szczeliny i otwory. Dla ptaków dużą rolę odgrywają stropodachy, do których prowadzą otwory wentylujące. Dla niektórych gatunków, takich jak wróbel, duże znaczenie mogą mieć też szczeliny za rurami spustowymi i pod rynnami. Ptaki mogą ponadto gniazdować w szczelinach dylatacyjnych,

szparach między płytami ścian, ubytkach cegieł, pod blaszanymi dachami i parapetami, w winobluszczu porastającym ściany i w wielu innych miejscach. Nietoperze preferują wąskie i ciemne szczeliny, np. pod parapetami, dachami, w szczelinach dylatacyjnych; zasiedlają również strychy i poddasza. O ile dla ptaków budynki mają dużą rolę głównie w okresie lęgów (tj. przede wszystkim wiosną i latem), o tyle nietoperze mogą występować tu przez cały rok.

Wykładnia prawna

Przy wykonywaniu prac remontowo-budowlanych należy uwzględnić zapisy:

- Ustawy o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 (Dz. U. 2003 nr 106, poz. 1002 ze zm.),
- Ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.),
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 r. poz. 1348),
- Ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dn. 13 kwietnia 2007 (Dz. U. 2007 nr 75, poz. 493),
- Ustawy prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 2010 nr 243, poz. 1623 ze zm.),
- Ustawy prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2008 nr 25 poz. 150),
- Kodeksu karnego – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.

Powyższe akty prawne wprowadzają szereg zakazów odnośnie chronionych gatunków zwierząt: zakaz niszczenia ich jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych, niszczenia ich siedlisk, ostoi, gniazd i innych schronień, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca. Wskazują również sposoby ochrony gatunków dziko występujących zwierząt, które polegają w szczególności na zabezpieczeniu ostoi i stanowisk zwierząt przed zagrożeniami zewnętrznymi, wykonywaniu zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan siedliska zwierząt i dostosowaniu terminów i sposobów wykonania prac (w tym prac budowlanych i remontowych) do okresów rozrodu. Wszystkie wymienione wcześniej gatunki ptaków gniazdujące w budynkach podlegają ochronie gatunkowej. To samo dotyczy wszystkich krajowych gatunków nietoperzy. Fakt ten narzuca pewne ograniczenia na inwestora planującego prace remontowo-budowlane w obrębie danego budynku. Niezbędne w tej sytuacji jest stwierdzenie przed rozpoczęciem prac, czy któryś z gatunków objętych ochroną gatunkową nie wykorzystuje budynku jako miejsca rozrodu bądź schronienia. Jeżeli ma to miejsce, należy w taki sposób ustalić termin i zakres prac, by nie stanowiły one zagrożenia dla niego.

Cel i zakres opracowania

Celem ekspertyzy było określenie obecności potencjalnych i rzeczywistych miejsc gniazdowych ptaków objętych ochroną gatunkową, jak również ewentualnych schronień nietoperzy w obrębie budynku, wobec którego planowane jest przeprowadzenie prac remontowo-budowlanych. Opinia miała na celu zaproponowanie możliwych rozwiązań dotyczących prowadzenia prac remontowo-budowlanych w zgodzie z obowiązującym prawem dotyczącym chronionych gatunków zwierząt. Miała też na celu zaproponowanie ewentualnej kompensacji przyrodniczej w przypadku utraty miejsc gniazdowania ptaków i/lub miejsc schronienia i rozrodu nietoperzy.

Charakterystyka budynku i zakres planowanych prac remontowo-budowlanych

Niniejszy dokument dotyczy budynku dawnej stajni-wozowni zlokalizowanego przy ul. Plac Wolności 1 w Kowalewie Pomorskim (dz. geodezyjna nr 1, obręb ewid. 4 Kowalewo Pomorskie). Budynek położony jest blisko centrum miasta, jego otoczenie stanowi niska zabudowa oraz miejskie tereny zielone.

Budynek składa się z kilku segmentów, ma jedną kondygnację. Nad całą jej powierzchnią znajduje się strych. W pomieszczeniach dolnej kondygnacji magazynowane są sprzęty, strych jest nieużytkowany. Stan budynku jest zły, obecne są tu liczne szczeliny (głównie pod eternitem kryjącym dach) umożliwiające zwierzętom dostęp do kondygnacji dolnej oraz strychu. Natomiast w elewacjach budynku znajdują się tylko nieliczne szczeliny i otwory.

W obrębie budynku planowane są prace w ramach projektu „Rewitalizacja istniejącego budynku na Dzienny Dom Pobytu”. Wiążą się one z gruntownym remontem zarówno wnętrza, jak i strefy zewnętrznej budynku. Prace rozpoczną się nie wcześniej niż w roku 2018.

Metodyka

Kontrolę obiektu przeprowadzono w dniu 16.05.2017. Podczas kontroli notowano gatunki ptaków mogące gniazdować w budynkach, z uwzględnieniem ich zachowania (np. śpiew, ewentualne wchodzenie do szczelin budynku, noszenie materiału gniazdowego itp.). Dokładnie obejrzano wszystkie elewacje pod kątem obecności otworów i szczelin mogących stanowić miejsce rozrodu i schronienia ptaków lub nietoperzy. Zwracano przy tym uwagę na ewentualne ślady wskazujące na wykorzystywanie takich miejsc przez zwierzęta, np. obecność materiału gniazdowego, ślady od ogonów ptaków, wytluszczenia pozostawiane

przez nietoperze itd. Na ziemi u podstawy elewacji poszukiwano odchodów obu grup zwierząt oraz piór ptaków, jak również resztek materiału gniazdowego. Ponadto bezpośrednio skontrolowano przestrzeń strychów, przeglądając przy wykorzystaniu latarki i endoskopu dostępne zakamarki i szczeliny.

Wyniki

W obrębie elewacji budynku nie stwierdzono gniazdowania ptaków, jak również obecności nietoperzy. Brak było również potencjalnych miejsc rozrodu i schronienia dla obu grup zwierząt.

Strychy w obrębie inwentaryzowanego budynku stanowią potencjalnie atrakcyjne miejsce dla nietoperzy: są silnie zacienione, mają liczne zakamarki i są dostępne z zewnątrz. Nie stwierdzono tu jednak obecności tej grupy zwierząt, nie wykazano też gniazd ptaków. To samo dotyczyło dolnej kondygnacji budynku. Prawdopodobną przyczyną braku nietoperzy i ptaków w budynku był fakt, że stanowił on siedlisko kuny domowej *Martes foina* – stwierdzono tu liczne odchody i resztki ofiar. Gatunek ten jest drapieżnikiem odżywiającym się małymi kręgowcami. Nie jest objęty ochroną gatunkową.

Wnioski i zalecenia

- 1) W obrębie budynku objętego inwentaryzacją przyrodniczą nie stwierdzono miejsc rozrodu lub schronienia zwierząt objętych ochroną gatunkową.
- 2) Nie można wykluczyć zasiedlenia budynku przez ptaki lub nietoperze w przyszłości. Ze względu na fakt, że prace remontowo-budowlane prowadzone będą nie wcześniej niż w 2018 roku, przed ich rozpoczęciem konieczne jest więc ponowne skontrolowanie budynku przez specjalistę ornitologa-chiropterologa pod kątem obecności miejsc rozrodu lub schronienia zwierząt objętych ochroną gatunkową.